

4. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Підручник / За ред. Тереха О. Б. / І. В. Корунець. – Вінниця : Нова книга, 2001. — 446с.
5. Лановик М. Б. Проблеми художнього перекладу як предмет літературознавчої рефлексії: дис... д-ра філол. наук: 10.01.06 / Тернопільський національний педагогічний ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Т., 2006. — 410арк. — Бібліогр.: арк. 372-410.
6. Норяк Т. Літературний стиль автора при перекладі художньої літератури / Т. Норяк, В. Аккурт // Нагальні питання вітчизняного та зарубіжного перекладознавства / Т. Норяк, В. Аккурт. – Одеса: Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2018. – С. 12–14.
7. Квіти для Елджернона [Електронний ресурс] // КНИЖКОВИЙ КЛУБ «КЛУБ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ». – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.bookmate.com/books/BaBVssxr>.
8. Flowers for Algernon [Електронний ресурс] // Bookmate. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.bookmate.com/books/1NB1zXXK>.

Колесник І.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Борисенко Н. Д.*

ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РЕАЛІЙ РОМАНУ М. МІТЧЕЛ «ВІДНЕСЕНІ ВІТРОМ»

Розвідка досліджує відтворення реалій в українському перекладі роману М. Мітчел «Віднесені вітром», що є на часі, оскільки переклад реалій є елементом важливої й складної проблеми відтворення етнічної, національної та культурної своєрідності життя спільноти, зображеної у вихідному творі [1]. Хоча головною умовою відтворення реалії є чітке розуміння її значення, важливим є її ситуативне значення, що дозволяє у різних контекстах використовувати різні прийоми перекладу. Мета розвідки полягає саме у визначенні прийомів

українського перекладу реалій роману М.Мітчел «Віднесені вітром», який вже неодноразово ставав матеріалом перекладознавчих розвідок [6; 10]. **Актуальність** дослідження викликана загальним спрямуванням розвідок у царині перекладознавства на вирішення проблем адекватності й еквівалентності у перекладі й на вивчення засобів й способів відображення культурно значущих мовних одиниць у перекладі.

Термін *реалія* є широко вживаним в українському перекладознавстві й лінгвокраїнознавстві [1; 2; 4]. Під останнім традиційно розуміють саме той елемент культури, що є сукупністю матеріальних й духовних явищ, характерних для певного суспільства. Реалії відображають життєву ціль, культуру, менталітет, історію, розвиток цивілізації, літературу, ландшафт і щоденне життя [3, с. 215].

Під час перекладу реалій виникає необхідність подолати труднощі, пов'язані з відсутністю у мові перекладу відповідності, тобто еквівалента, або аналога через відсутність у житті цільової спільноти об'єкта або ж явища, що позначає реалія. З іншого боку потрібно передати не тільки предметне значення, денотат, а й колорит реалії, конотацію, що репрезентує собою національне, культурне та історичне забарвлення, якщо реалія характеризує життя попередніх поколінь [6].

Під час опису життя південних штатів, в яких існувало рабовласництво, авторка роману «Віднесені вітром» Маргарет Мітчел використовує низку лексичних одиниць на позначення афро-американців, в яких акцент робиться на расовій приналежності осіб, наприклад, *darky, nigger, negro* та на їхньому становищі рабів: *slaves, servants, field, home-coming hands, hands, valet, wench*. Окрема група номінацій об'єднує дві зазначені ознаки, наприклад, *black wench, house negroes*. Розглянемо прийоми українського перекладу вищезазначених реалій роману М. Мітчел «Віднесені вітром».

Аналіз перекладу показує, що для відтворення номінацій, які позначають расову приналежність, використано одиниці, в значенні яких актуалізується саме ця ознака. Так, лексема *darky*, яка в тлумачному словнику англійської мови має

значення *an extremely offensive word for a person who has black or brown skin*) [8], відтворюється у перекладі за допомогою одиниць *чернюк* та *негр*. До прикладу:

*I swear, **darkies** are more trouble. Sometimes I think the Abolitionists have got the right idea* [9].

*Їй-бо, з цими **чернюками** сама морока. Деколи мені здається, аболіціоністи таки мають слушність* [5]. Як бачимо з прикладу, кривдне слово *darkies* відтворюється українським презирливим словом *чернюк*, що значить простолюдін, низи суспільства [7, том 11, с. 311] що дозволяє перекладачеві зберегти конотацію вихідної реалії.

Наступний епізод демонструє ще одне використання реалії *darky*: *She knew it was beneath the dignity of quality white folks to pay the slightest attention to what a **darky** said when she was just grumbling to herself. She knew that to uphold this dignity, they must ignore what she said, even if she stood in the next room and almost shouted* [9].

*Вона знала, що гідність не дозволяє білим людям звертати хоч якусь там увагу на буркотню **негрів**, отож вони вдають, ніби не чують служниці, навіть коли та мало не на весь голос кричить, але в сусідній кімнаті* [5]. У цьому випадку перекладач вдається до нейтрального для української культури кінця 1980-х та початку 1990-х слова *негр*, що визначається у тлумачному словнику української мови як *назва корінного населення тропічної Африки, яке має темний колір шкіри і належить до негроїдної раси, а також нащадків африканців-негроїдів, примусово переселених у XVI—XIX ст. в Америку* [7, том 5, с. 280]. Як наслідок в українському перекладі зникає негативне забарвлення лексичної одиниці, проте воно відчувається з позицій сьогоденного українського читача, коли нейтральною номінацією виступає лексема *афро-американець*.

Зауважимо, що серед номінацій, які актуалізують соціальне становище рабів, використано одиницю *home-coming hands*, яка позначає рабів, що працюють на плантаціях бавовни та пізно ввечері повертаються додому, щоб відпочити, а *hands – a person who performs or executes a particular work* [8]. У перекладі вилучено означення *home-coming*, а іменник *hands* відтворено за допомогою

лексеми *негри*, яка не відображає рід занять осіб: *The high-pitched, childish voice answered “Yas’m,” and there were sounds of footsteps going out the back way toward the smokehouse where Ellen would ration out the food to the home-coming hands* [9].

Тоненький дитячий голосок відповів: “Добре, мем”, і стало чути, як хода з тильного ганку подаленіла в напрямку копильні, де Еллен щовечора роздавала харчі *неграм* [5].

Отже, в романі Маргарет Мітчелл «Віднесені вітром» авторка використовує низку номінацій афро-американців, які актуалізують расову приналежність осіб або акцентують їхнє залежне становище рабів, окрема група номінацій об’єднує дві зазначені ознаки. Аналіз перекладу демонструє, що для відтворення зазначених номінацій використовуються лексичні одиниці негр, чернюк, що акцентують увагу на расовій приналежності осіб.

Подальші перспективи розвідки полягають у вивченні особливостей відтворення реалій американського півдня часів громадянської війни в українських перекладах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисенко Н. Д. Відтворення англomовних реалій в українському кіноперекладі / Н. Д. Борисенко, О. С. Садловська // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки]. - 2018. - Вип. 1. - С. 48–52.
2. Борисенко Н.Д., Кодубовська О.О. Лінгвокраїнознавство: англomовні країни : Навчальний посібник (англійською мовою). Житомир, 2019. 154 с.
3. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози) / Р. П. Зорівчак. – Львів : Видавництво Львівського університету, 1989. – 215с.
4. Зорівчак Р.П. Реалія в художньому мовленні; перекладознавчих аспект// Іноземна філологія. – Львів., 1994. – С. 106-107.
5. Мітчелл М. Звіяні вітром / Переклад з англійської: Ростислав Доценко. – Київ : Країна Мрій. – 2016 р. – 936 с.

6. Славова Л. Л., Борисенко Н. Д. Відтворення історичних реалій у перекладі художньої літератури. Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблеми перекладу : тези доп. Всеукраїн. наук. конф. пам'яті д-ра філолог. наук, проф. Д. І. Квеселевича (1935-2003). Житомир, 2020. С. 77–80.

7. Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. : І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. – Київ : Вид-во "Наукова думка", 1970–1980.

8. Dictionary by Merriam-Webster, URL: <https://www.merriam-webster.com>

9. Mitchell M. Gone with the Wind. – London & Sydney : Pan Books and Macmillan, 1975. – 1010 p.

10. Slavova L. American culture-specific items designating status: Translation aspects [Electronic resource] / Slavova L., Borysenko N., Demenchuk D. // Translation Industry: Theory in Action : international Research-to-Practice Conference for Translators, Young Scholars and Students. - 2021. - Vol. 105. https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/abs/2021/16/shsconf_tita2020_01002/shsconf_tita2020_01002.html.

Костюк І. Р.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,

доцент Пушкарь Т. М.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕАЛІЙ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

В умовах глобалізації, розвитку людського суспільства та посилення контактів між людьми різних народів і культур зростає роль міжкультурного перекладу. На сьогодні перекладацька діяльність займає важливе, навіть вирішальне місце у взаємодії представників різних народів та національностей.

Переклад – це унікальний, своєрідний різновид міжкультурної та міжмовної комунікації, що визначається мовними та позамовними чинниками. Важливу роль у процесі такого спілкування відіграє перекладач. Виступаючи посередником між автором–відправником повідомлення та його кінцевим отримувачем, перекладач також є медіатором між двома мовами та культурами. Така характерна риса